

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การเปลี่ยนแปลงการรับรสในเด็กป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด

ชื่อผู้เขียน

นางสาวภาวิณี โอภาสศิริกุล

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีพรรณ	กันธวัง	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิมล	ธนสุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. รัตนาวดี	ชอนตะวัน	กรรมการ
อาจารย์ ดร. พิกุล	นันทชัยพันธ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพาพร	วงศ์หงษ์กุล	กรรมการ

#### บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงการรับรสในเด็กป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด เป็นอาการหนึ่งที่มีผลต่อภาวะโภชนาการ ทำให้เด็กป่วยรับประทานอาหารได้น้อยส่งผลกระทบต่อร่างกาย ภาวะจิตสังคม อารมณ์ และแบบแผนในการรับประทานอาหาร การเปลี่ยนแปลงการรับรสจึงเป็นอาการหนึ่งที่ต้องการการดูแลช่วยเหลือจากพยาบาลเพื่อให้เด็กป่วยสามารถรับประทานอาหารได้ แต่อย่างไรก็ตามมีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการรับรสน้อยมาก และไม่พบรายงานการศึกษาลักษณะและชนิดการเปลี่ยนแปลงการรับรสในเด็กป่วยโรคมะเร็งในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะและชนิดการเปลี่ยนแปลงการรับรสในเด็กป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด และศึกษาปัจจัยที่ทำให้การรับรสลดลงและดีขึ้นตามการรับรู้ของเด็ก ประชากรคือเด็กป่วยโรคมะเร็งอายุ 8 - 16 ปี ที่เข้ารับการรักษาด้วยยาเคมีบำบัดในโรงพยาบาลมหารajah เชียงใหม่ โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง และโรงพยาบาลพุทธชินราช ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2545 มีจำนวน 20 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 3 ชุด คือ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบประเมินการเปลี่ยนแปลงการรับรสของวิกแฮม และคณะ (Wickham et al., 1999) และแบบสัมภาษณ์ปัจจัยที่ทำให้การรับรสลดลงและดีขึ้น ข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาผลการวิจัยมีดังนี้

การเปลี่ยนแปลงการรับรสในเด็กป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด 20 ราย พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงการรับรส 11 ราย โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงการรับรสคือเกิดการเปลี่ยนแปลง การรับรสทันทีที่ได้รับยาเคมีบำบัดจำนวน 6 ราย และที่เหลือ 5 ราย เกิดขึ้นภายใน 24 ชั่วโมงหลัง ได้รับยาเคมีบำบัด ส่วนใหญ่ระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงการรับรสเกิดขึ้นนาน 5 วัน (10 ราย) มี การเปลี่ยนแปลงการรับรสในระดับน้อยจำนวน 7 ราย ระดับปานกลางจำนวน 3 ราย และระดับมาก จำนวน 1 ราย ในจำนวนชนิดการเปลี่ยนแปลงการรับรสซึ่งมี 4 ชนิด (รับรสชาติอาหารไม่ได้ รับรส ลดลง รับรสเพิ่มขึ้น และรับรสเฟื่อนผาด และพบว่าการเปลี่ยนแปลงการรับรส 1 ชนิดจำนวน 3 ราย มีการเปลี่ยนแปลงการรับรส 2 ชนิดจำนวน 2 ราย มีการเปลี่ยนแปลงการรับรส 3 ชนิดจำนวน 3 ราย มีการเปลี่ยนแปลงการรับรส 4 ชนิดจำนวน 3 ราย นอกจากนี้จำนวนเด็กป่วยที่มีการเปลี่ยนแปลง การรับรส 11 รายพบว่า 8, 7, 7 และ 6 ราย มีการเปลี่ยนแปลงการรับรสชนิดรับรสชาติอาหารไม่ได้ รับรสลดลง รับรสเพิ่มขึ้น และรับรสเฟื่อนผาด ตามลำดับ

ปัจจัยที่ทำให้การรับรสลดลงได้แก่อาการคลื่นไส้ อาเจียน (14 ราย ใน 17 ราย) เบื่ออาหาร (12 ราย ใน 17 ราย) การเกิดแผลในช่องปาก (10 ราย ใน 13 ราย) ปากแห้ง (8 ราย ใน 13 ราย) การติดเชื้อราในช่องปาก (8 ราย ใน 10 ราย) ฟันผุ หรือมีเลือดออกในช่องปาก (5 ราย ใน 9 ราย) การใส่ยา ซาไซยาแผลในช่องปาก (8 ราย ใน 14 ราย) การเป็นหวัดคัดจมูก (8 รายใน 12 ราย) และการได้รับ กลิ่นอาหาร (10 ราย ใน 20 ราย) ส่วนปัจจัยที่ทำให้การรับรสดีขึ้นได้แก่ การหลีกเลี่ยงอาหารที่มี กลิ่นฉุน (14 รายใน 17 ราย) การรับประทานอาหารทีละน้อยแต่บ่อยครั้ง (13 ราย ใน 17 ราย) รับประทานอาหารอ่อนหรืออาหารเหลว (11รายใน 17 ราย) และการดื่มน้ำก่อนรับประทานอาหาร (9 รายใน 15 ราย) การเพิ่มเครื่องปรุงรส (13 รายใน 18 ราย) กลิ่นหอมของอาหาร (13 รายใน 20 ราย) การรับประทานอาหารที่อุ่น (13 รายใน 20 ราย) การแปรงฟันก่อนและหลังการรับประทานอาหาร (11 รายใน 16 ราย)

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้แนะให้พยาบาลได้ตระหนักความสำคัญในการประเมินการ เปลี่ยนแปลงการรับรสในเด็กป่วยโรคมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด เพื่อนำไปวางแผนการพยาบาลใน ขณะของเด็กที่ได้รับยาเคมีบำบัด โดยการลดปัจจัยให้การรับรสลดลง และเพิ่มปัจจัยที่ทำให้การรับรสดี ขึ้น

**Thesis Title** Taste Changes Among Children with Cancer Receiving Chemotherapy

**Author** Miss Pavinee Opasthiragul

**M.N.S.** Pediatric Nursing

**Examining Committee:**

Assistant Professor Dr. Seepan	Kantawang	Chairman
Assistant Professor Wimon	Tanasuwan	Member
Associate Professor Dr. Ratanawadee	Chontawan	Member
Lecturer Dr. Pikul	Nantachaipan	Member
Assistant Professor Dr. Tipaporn	Wonghongkul	Member

**Abstract**

Taste changes of children with cancer receiving chemotherapy, is one of the symptoms which affects nutritional status resulting in children's decreasing food intake. This affects physical psychosocial and mental states and dining pattern. The taste changes symptoms therefore necessitate nursing intervention. However, there were very few reports about the taste changes. The studies of characteristics and types of taste changes are not done in Thailand. The purposes of this study were to describe characteristics and types of taste changes in children with cancer receiving chemotherapy and to identify taste alleviating and worsen factors. The study population was 20 cancer children receiving chemotherapy aged 8 – 16 admitted to Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital, Lampang Hospital, and Puthachinaraj Hospital during June to August 2002. Three instruments, Demographic Data Form, Wickham's Taste Changes Scale and Scale of Taste Alleviating and Worsen factors, were used to collect data. The data were analyzed by descriptive statistics. The findings were as followed.

Eleven of 20 children with cancer receiving chemotherapy reported having taste changes. Six of these children reported having immediate onset of taste changes and the rest (5 of

11) reported having 24 hour onset of taste changes. Ten of the 11 children reported having 5 day duration of taste changes. For taste changes severity, of 11 children, 7 reported having mild taste changes, 3 reported having moderate taste changes, and 1 reported having severe taste changes. Among 4 types of taste changes (no taste, decreased taste, increased taste, and metallic taste); of the 11 children, 3 reported having one taste changes types, 2 reported having two taste changes types, 3 reported having three taste changes types, 3 reported having four taste changes types. In addition; the 11 children reported that 8, 7, 7, and 6 of them having no taste, decreased taste, increased taste, and metallic taste, respectively.

The worsen taste factors were nausea and vomiting (14 of 17 cases), anorexia (12 of 17 cases), mucositis (10 of 17 cases), dry mouth (8 of 13 cases), oral trush (8 of 10 cases), dental caries or bleeding per gum (5 of 9 cases), applying xylocaine viscous (8 of 14 cases), nasal congestion/cold (8 of 13 cases), food smelling (10 of 20 cases). The alleviating taste factors were avoiding tart food (14 of 17 cases), having small and frequent meals (13 of 17 cases), having soft or liquid diet (11 of 17 cases), drinking water before meal (9 of 15 cases), increase of seasoning (13 of 18 cases), fragrant of food (13 of 20 cases), hot food (13 of 20 cases), and cleaned mouth and teeth (11 of 16 cases).

The results of this study suggested that nurse be aware and assess taste changes in children with cancer receiving chemotherapy. So that appropriate care must be planned for them by decreasing worsen taste factors that and increasing alleviating taste factors.